

De leermeester in de praktijk

eib

Economisch Instituut
voor de Bouw

De leermeester in de praktijk

Het auteursrecht voor de inhoud berust geheel bij de Stichting Economisch Instituut voor de Bouw. Overnemen van de inhoud (of delen daarvan) is uitsluitend toegestaan met schriftelijke toestemming van het EIB. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen en dergelijke, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld.

December 2016

De leermeester in de praktijk

Bart Meuwese

Inhoudsopgave

Conclusies op hoofdlijnen	7
1 Inleiding	9
2 Resultaten	11
2.1 Enquêteonderzoek onder leer- en opleidingsbedrijven	11
2.2 Het begeleiden en beoordelen van leerlingen	11
2.3 Uitvoering en duur van de leermeesterkursus	16
2.3.1 Duur van de leermeesterkursus	16
2.3.2 Uitvoerende partijen leermeesterkursus	18
2.4 Inhoud leermeesterkursus	18
EIB-publicaties	21

Conclusies op hoofdlijnen

De taken rond het erkennen van leer- en opleidingsbedrijven zijn in 2015 door de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) overgenomen van Fundeon. De SBB vraagt haar sectorkamers een advies uit te brengen over de vorm van de aanvulling op de algemene erkenningsregeling. Het EIB heeft hierop in opdracht van Bouwend Nederland onderzoek uitgevoerd naar de aanvulling op de erkenningsregeling voor leer- en opleidingsbedrijven in de gebouwde omgeving. Dit onderzoek geeft antwoord op de vraag in welke mate de huidige aanvulling volgens de sector al dan niet aangepast zou kunnen worden, zonder dat de kwaliteit van de beroepspraktijkvorming hiermee in het geding komt. Het EIB heeft aan de hand van een enquête 203 erkende leerbedrijven en 22 erkende opleidingsbedrijven bevestigd over de volgende aspecten die bij de aanvulling op de erkenningsregeling aan de orde zijn:

- het begeleiden en beoordelen van leerlingen
- de inhoud van de leermeester cursus
- de duur en de uitvoering van de leermeester cursus

ROC, opleidingsbedrijf en leerbedrijf

Het ROC is verantwoordelijk voor de hele opleiding van de leerling inclusief het examineren. Het ROC verzorgt het theorieonderwijs voor de leerling en draagt zorg voor de algemene vorming, de zogenaamde burgerschapcompetenties. De opleidingsbedrijven en de leerbedrijven zijn samen verantwoordelijk voor het praktijkonderwijs voor de leerling. De leerling leert zoveel mogelijk in de praktijk bij het leerbedrijf. Alles wat extra geleerd moet worden gebeurt in de werkplaats van het opleidingsbedrijf. In de beroepsbegeleidende leerweg betreft dit het grootste deel van de opleiding.

Leerbedrijven meer tevreden dan opleidingsbedrijven

Uit de enquête blijkt dat leerbedrijven overwegend meer tevreden zijn met de vorm en inhoud van de bestaande leermeester cursus dan opleidingsbedrijven. Zij beoordelen de cursus als ruim voldoende (gemiddeld rapportcijfer 6,5). De opleidingsbedrijven zijn kritischer en beoordelen de cursus met een krappe voldoende (5,5).

Begeleiden en beoordelen van leerlingen

- Verreweg de meeste leer- en opleidingsbedrijven (meer dan 75%) vinden dat de leermeester zowel de leerlingen moet begeleiden als beoordelen. De cursus moet beide aspecten omvatten. Wel kennen de bedrijven een zwaarder gewicht toe aan begeleiden.
- Dat leermeesters dezelfde leerling zowel begeleiden als beoordelen levert in de praktijk volgens de meerderheid van de bedrijven geen problemen op. De leerbedrijven, waar de leermeesters werken, ervaren deze problemen minder (83%) dan de opleidingsbedrijven die meer op afstand staan (73%). Een kwart van de opleidingsbedrijven denkt dat problemen vermeden kunnen worden wanneer leermeesters zich alleen richten op begeleiden, terwijl slechts 5% van de leerbedrijven deze mening deelt.
- De leer- en opleidingsbedrijven zien ook goede mogelijkheden om op een gegeven moment een begeleidend vakman de leerling dagelijks te laten begeleiden. Vier van de vijf opleidingsbedrijven is van mening dat de leermeester zijn leerling minder dan een jaar hoeft te begeleiden. De leerbedrijven zijn iets terughoudender, maar meer dan twee op de drie leerbedrijven is het hiermee eens. Ruim 15% van de leerbedrijven vinden dat de leermeester de leerling gedurende de gehele opleidingsduur van twee jaar moet begeleiden, terwijl dit bij de opleidingsbedrijven beperkt is tot krap 10%.
- De meeste leer- en opleidingsbedrijven geven aan dat de leermeester maximaal drie leerlingen zou moeten begeleiden. Wel zijn de overige opleidingsbedrijven van mening dat de leermeester meer leerlingen kan begeleiden, terwijl de overige leerbedrijven dit aantal overwegend zou willen terugbrengen.

- Over de meest geschikte locatie van praktijkexamens verschillen beide groepen van mening. Voor een grote groep maakt dit weinig verschil (ruim 35%). De leerbedrijven hebben een voorkeur voor de eigen bouwplaats (45%), terwijl de opleidingsbedrijven eerder voor een geconditioneerde omgeving (41%) kiezen.

Een blik op de leermeester cursussen

Traditioneel levert de bouwsector in vergelijking met andere sectoren extra inspanningen om de noodzakelijke kwaliteit van het begeleiden van leerlingen te waarborgen. Er zijn echter twee ontwikkelingen die hier voor veranderingen kunnen zorgen. Zo wil het ROC - gestimuleerd door de inspectie - steeds meer toetsen in een gecontroleerde omgeving in plaats van de huidige werkplaats. Ook wordt het aantal toetsen per leergang teruggebracht, waardoor de inhoud van de toetsen complexer wordt. De werkplaats biedt hiervoor minder goede mogelijkheden. Wel is voor de sector van belang dat de voortgang van de leerlingen door de leermeester nog steeds zal worden beoordeeld, om zo de kwaliteit van de instroom voldoende te waarborgen.

Duur en uitvoering van de leermeester cursus

- Zowel leer- als opleidingsbedrijven zijn van mening dat de huidige vierdaagse cursus kan worden ingekort. Meer dan de helft van leerbedrijven geeft aan dat de inhoud goed in twee of minder dagen kan worden overgedragen. De opleidingsbedrijven zijn minder positief en denken eerder aan een cursus van drie dagen.
- De opleidingsbedrijven geven aan dat de cursus het beste door erkende marktopleiders kan worden gegeven (90%). De meerderheid van de leerbedrijven (66%) kiezen voor het huidige cursusaanbod door Vollandis (voorheen Fundeon).

Inhoud leermeester cursus

- De bedrijven gaven suggesties om de inhoud van de huidige leermeester cursus te verbeteren. Zo is de cursusinhoud te weinig toegespitst op de praktijk en de ervaringen van leermeesters. Ook verdient het begeleiden en beoordelen van de leerling meer verdieping in de cursus.
- De bedrijven geven aan dat naast de cursusedagen ook extra (digitale) informatie gewenst is. Meer betrokkenheid, informatie en feedback vanuit opleidingsinstituten en trajectbegeleiders lijkt hier vooral te ontbreken.

Tabel 1 Vergelijking resultaten leer- en opleidingsbedrijven

	Leerbedrijven	Opleidingsbedrijven
• Rapportcijfer leermeester cursus	6,5	5,5
• Beoordeling en begeleiding van eenzelfde leerling door leermeester	Levert in praktijk geen problemen op	Levert in praktijk geen problemen op
• Rol leermeester (en leermeester cursus)	Begeleiden en beoordelen	Begeleiden en beoordelen
• Duur leermeester cursus	2 dagen of minder	3 dagen of minder
• Uitvoering leermeester cursus	Huidige partijen	Erkende marktopleiders
• Maximale begeleiding door leermeester	6 maanden of minder	2 maanden of minder
• Locatie praktijkexamens	Bouwplaats	Geconditioneerd
• Aantal leerlingen per leermeester	Maximaal 3	3 of meer

Bron: EIB

1 Inleiding

Per augustus 2015 zijn de verschillende taken rond het erkennen van opleidings- en leerbedrijven overgenomen door de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) van de verschillende kenniscentra. In de recente cao-onderhandelingen is naar voren gekomen dat een aanvulling op de modeisen nog altijd nodig blijft om de kwaliteit van de beroepspraktijkvorming (bpv) te waarborgen. In welke vorm deze aanvulling verder moet bestaan is tot nog toe onduidelijk. Dit was voor Bouwend Nederland aanleiding het EIB opdracht te geven om een onderzoek uit te voeren naar de aanvulling op de erkenningsregeling voor opleidings- en leerbedrijven in de gebouwde omgeving. Het onderzoek moet antwoord geven op de vraag in welke mate de aanvulling volgens de sector al dan niet aangepast moet worden, zonder dat de kwaliteit van de bpv hiermee in het geding komt.

Het EIB heeft hierop een enquêteonderzoek uitgevoerd onder 895 leerbedrijven. Na voorlegging van de tussentijdse resultaten is op verzoek van Bouwend Nederland het onderzoek uitgebreid door ook 42 opleidingsbedrijven te betrekken. Sinds tijden nemen opleidingsbedrijven (collectieve leerbedrijven) in de regio de taak op zich om leerlingwerknemers te detacheren en van praktijklessen te voorzien. Vanwege hun bredere rol binnen de bpv in de hele regio en de samenwerking met verscheidene erkende leerbedrijven werd het mogelijk geacht dat de respons zou kunnen afwijken van die van individuele leerbedrijven. De respons van leer- en opleidingsbedrijven is om die reden in dit rapport niet samengevoegd, maar vergelijkbaar gemaakt en naast elkaar gepresenteerd. Om de onderzoeksvraag te beantwoorden zijn de bedrijven bevraagd over de volgende thema's:

- het begeleiden en beoordelen van leerlingen
- de inhoud van de leermeester cursus
- de duur en de uitvoering van de leermeester cursus

De resultaten van de enquête worden gepresenteerd in het voorliggende rapport.

Aanvulling op de erkenningsregeling

In het reglement erkenning leerbedrijven formuleert de SBB een modelprofiel van een praktijkopleider. In verschillende sectoren bestaan naast deze modeisen ook aanvullende vereisten voor leerbedrijven en leermeesters. Zo ook in de sectorkamer Techniek en Gebouwde Omgeving, waar de aanvullende vereisten voor leerbedrijven ingaan op:

- het in dienst hebben van een leermeester die de leermeester cursus heeft gevolgd
- regels rond de uitvoering van de rol van leermeester in de praktijk (maximaal aantal leerlingen per leermeester, begeleiden/beoordelen, rol van de begeleidend vakman etc.)

2 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de enquête besproken. De resultaten staan onderverdeeld onder de volgende thema's:

- het begeleiden en beoordelen van leerlingen
- de inhoud van de leermeester cursus
- de duur en de uitvoering van de leermeester cursus

De resultaten van de enquête worden voor de leer- en opleidingsbedrijven in dit rapport apart beschreven. De vragen die zijn gesteld aan de bedrijven bestonden voor het overgrote deel uit meerkeuzevragen. Aan het eind van de enquête is via een open vraag de bedrijven gevraagd naar wat zij zouden willen veranderen aan de leermeester cursus of de rol van de leermeester in de praktijk. In de bespreking van de resultaten worden deze reacties ingevoegd om zo de resultaten van meer duiding en nuance te voorzien. Alvorens de resultaten worden besproken staan allereerst de details rond de enquête respons omschreven.

2.1 Enquêteonderzoek onder leer- en opleidingsbedrijven

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden is een enquêteonderzoek uitgevoerd onder 892 leerbedrijven en 42 opleidingsbedrijven. Van de leerbedrijven vulden 218 bedrijven de vragenlijst in. Vijftien van deze bedrijven waren echter geen door Fundeon erkende leerbedrijven en zijn om die reden niet meegenomen in de verdere analyse. In totaal hebben 203 erkende leerbedrijven de vragenlijst ingevuld (23%). Van de opleidingsbedrijven hebben 22 bedrijven deelgenomen aan het onderzoek (52%). Op basis van deze steekproef zijn de in dit rapport beschreven resultaten tot stand gekomen.

2.2 Het begeleiden en beoordelen van leerlingen

In de volgende paragraaf worden de resultaten besproken die betrekking hebben op de rol van de leermeester als begeleider en/of beoordelaar. Rond het begeleiden van leerlingen zal ook worden ingegaan op de rol van de begeleidend vakman, de minimale periode van persoonlijke begeleiding door de leermeester en het aantal leerlingen per leermeester.

Leermeester zowel begeleider als beoordelaar

Van de leer- en opleidingsbedrijven geeft ruim drie kwart aan dat de leermeester zich inhoudelijk zowel moet richten op het begeleiden en beoordelen van leerlingen (tabel 2.1). Dit beeld komt in de reacties op de open vraag ook overwegend naar voren, toch lijkt hier wel een zwaarder gewicht op begeleiden dan op beoordelen gelegd te worden. In meerdere reacties geven de bedrijven aan dat zij het begeleiden, ontwikkelen en opleiden van leerlingen als de belangrijkste taak van de leermeester lijken te zien. Naast de vakinhoudelijke kennis zijn de bedrijven van mening dat het verbeteren van social skills en de ondersteuning van de persoonlijke ontwikkeling van de leerling ook van belang zijn. Het begeleiden van leerlingen moet vooral aantrekkelijk gemaakt worden voor leerbedrijven (zie kader). Rond het beoordelen van leerlingen kennen de bedrijven toch vooral een rol toe aan de opleidingsinstituten. Enerzijds is dit volgens de bedrijven van belang om zo de kwaliteit en de eenduidigheid van beoordelen te kunnen waarborgen. Daarnaast vinden zij ook dat de betrokkenheid van opleidingsinstituten bevorderd moet worden om zo de leermeesters te kunnen voorzien van feedback en informatie over het beoordelen van leerlingen.

- 'Leermeester zou zich bezig moeten houden met het begeleiden en opleiden van leerlingen. Zorgen dat de leerling het vak leert in alle facetten (niet alleen de technische aspecten). Laten we in de leermeestercursussen vooral aandacht besteden aan het begeleidingsdeel. Daar is nog best veel te winnen'.
- 'De borging moet door een ROC geregeld worden door bij minimaal twee praktijktoetsen een externe beoordelaar mee te laten kijken op de bouwplaats. De leermeestercursus moet niet alleen staan, de externe beoordelaar van het ROC moet de leermeester ook voeden met informatie en feedback geven'.
- 'De beoordeling door de leermeester moet door het ROC in 50% van de gevallen worden getoetst en twee van de examenonderdelen moeten in een geconditioneerde omgeving plaats vinden'.
- 'Ik denk dat beoordelen bij het opleidingsinstituut moet liggen. Het begeleiden van leerlingen moet vooral aantrekkelijk gemaakt worden voor bedrijven'.
- 'De nadruk moet liggen op begeleiden en ontwikkelen van de leerlingen. De opleidingsbedrijven steken veel geld in werven en selecteren, sommige leermeesters zijn in staat om in een dag de leerlingen te demotiveren. Dus moet er gewerkt worden aan hun social-skills'.
- 'Leermeester moet ook in staat zijn, naast vaktechnische kennis, persoonlijke ontwikkeling van leerling ondersteunen'.
- 'Leermeester zou veel meer ondersteuning moeten krijgen vanuit de opleiding, zodat alle beoordelingen op eenzelfde wijze en volgens gelijke maatstaf worden uitgevoerd'.

Leermeesters ervaren weinig problemen rond objectief beoordelen

Het toetsen van leerlingen in de praktijk heeft in de loop van de jaren nogal eens tot op- en aanmerkingen van de onderwijsinspectie geleid. Dit had vooral te maken met het feit dat een leermeester de leerling diende te beoordelen die soms al meerdere jaren met hem of haar meeliep. De objectiviteit van het beoordelen kon daardoor in het geding komen. Om die reden zijn de leer- en opleidingsbedrijven bevraagd over de mate waarin dit volgens hen in de praktijk problemen oplevert. Tabel 2.2 geeft weer dat verreweg het merendeel van beide groepen van mening is dat het door de leermeester begeleiden en beoordelen van dezelfde leerling in de praktijk goed te combineren valt en geen problemen oplevert. Opleidingsbedrijven ervaren hier wel meer problemen dan de leerbedrijven. Bijna een kwart van de opleidingsbedrijven geeft aan dat problemen vermeden kunnen worden wanneer de leermeester de leerlingen die hij of zij begeleidt niet beoordeelt.

Tabel 2.1 Waar zou de rol van de leermeester (en daarmee ook de leermeestercursus) zich inhoudelijk op moeten richten? (%)

	Leerbedrijven	Opleidingsbedrijven
Alleen het begeleiden van leerlingen, de beoordeling moet door een onafhankelijk examinator worden gedaan	21	23
Zowel het begeleiden als het beoordelen van leerlingen	79	77

Bron: EIB

Tabel 2.2 Leermeesters beoordelen veelal leerlingen die zij ook begeleid hebben. Wat is uw mening? (%)

	Leerbedrijven	Opleidingsbedrijven
Dit laat zich in de praktijk goed combineren en levert geen problemen op	86	73
De leermeester moet zich alleen richten op begeleiding, ook al levert de beoordeling in de praktijk geen problemen op	10	4
De leermeester moet zich alleen richten op begeleiding, beoordeling van eigen leerlingen levert problemen op die hiermee kunnen worden vermeden	4	23

Bron: EIB

Bedrijven zien rol voor begeleidend vakman

De leermeester is onder meer verantwoordelijk voor de begeleiding van de leerling. De begeleiding van leerlingen kan in de dagelijkse praktijk eventueel ook door een begeleidend vakman uitgevoerd worden, waarbij de leermeester het aanspreekpunt voor de begeleiders van de opleiding blijft. Gegeven deze mogelijke rol van de begeleidend vakman is de bedrijven gevraagd naar de omvang van de minimale periode waarin leermeesters de leerling persoonlijk zou moeten begeleiden. Twee op de drie leerbedrijven geeft aan dat de minimale volledige begeleiding niet langer dan een half jaar hoeft te duren. Van de opleidingsbedrijven sluit ruim 80% zich hierbij aan. Naar verhouding zijn meer leerbedrijven dan opleidingsbedrijven van mening dat de minimale duur langer dan een half jaar moet duren: 43% tegenover 18% (tabel 2.3).

Tabel 2.3 Minimale termijn begeleiding door leermeester (%)

	Leerbedrijven	Opleidingsbedrijven
Niet	11	41
Twee maanden	32	23
Eerste half jaar	26	18
Eerste jaar	14	9
Hele opleiding	17	9

Bron: EIB

- ‘De rol van de leermeester op de bouw zou meer een coach moeten zijn en de praktijkbegeleider is dan de vakman waar de leerling mee werkt.’
- ‘Maak de leermeester diegene die de praktijkexamens beoordeelt en maak een begeleidend vakman de begeleider van een leerling. Hij mag alleen geen examens beoordelen.’
- ‘Ik denk dat de begeleidend vakman net zoveel praktische kennis kan overbrengen. De leermeester helpt de leerling bij het werkboek. Deze drie samen is de beste oplossing’.
- ‘Wij zien graag weer de optie terug komen van begeleidend vakman. Om u het verschil te geven. Wij hebben hier een aantal oudere timmerlieden die het vak goed beheersen maar niet mogen beoordelen doordat zij geen leermeester zijn dit in tegenstelling op hun veel jongere collega's die leermeester of aspirant leermeester zijn. Voor deze mensen zou wat ons betreft wel gekeken mogen worden naar een kortere opleiding leermeester puur op inhoud theorie en trajectmap.’

Tevreden over maximaal aantal leerlingen

De leermeester mag volgens de bestaande regelgeving maximaal drie leerlingen begeleiden. Van de leerbedrijven geeft bijna de helft aan het eens te zijn met dit aantal (tabel 2.4). Een derde is van mening dat leermeesters maximaal twee leerlingen zouden mogen begeleiden. Van één op de vijf leerbedrijven mag het leerlingenaantal omhoog. Ruim de helft van de opleidingsbedrijven is tevens van mening dat drie leerlingen het maximum aantal per leermeester moet zijn. Geen van de opleidingsbedrijven geeft, in tegenstelling tot de leerbedrijven, aan dat het maximum verlaagd zou moeten worden. Vijfenvertig procent geeft zelfs aan dat het aantal leerlingen per leermeester juist omhoog mag.

Tabel 2.4 Momenteel mogen leermeesters maximaal drie leerlingen begeleiden. Hoeveel leerlingen zouden leermeesters volgens u maximaal mogen begeleiden? (%)

	Leerbedrijven	Opleidingsbedrijven
Eén leerling	5	0
Twee leerlingen	33	0
Drie leerlingen	44	55
Vier of meer leerlingen	18	45

Bron: EIB

Verskil van mening over beste locatie voor praktijkexamens

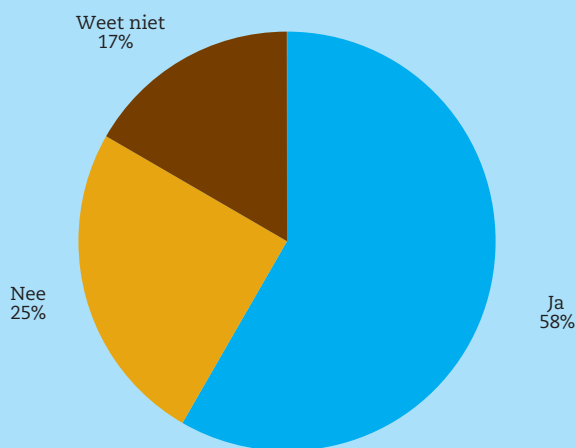
Het beeld bestaat dat praktijkexamens op de bouwplaats voor tegengestelde belangen kunnen zorgen bij de leermeester. Zo zou een onvoldoende voor het geleverde werk van de leerling de opdrachtgever ontevreden kunnen stemmen. Een op feiten gebaseerde beoordeling zou hierdoor in het geding kunnen komen. Een alternatief voor de bouwplaats is een geconditioneerde omgeving, zoals een ROC of (opleidings)bedrijf. Uit de resultaten blijkt dat de leer- en opleidingsbedrijven het niet unaniem eens zijn over de beste locatie voor praktijkexamens. Zo lijken de leerbedrijven een lichte voorkeur te hebben voor de bouwplaats als examenlocatie, slechts één van de vijf leerbedrijven geeft de voorkeur aan een geconditioneerde omgeving. Daarentegen lijken opleidingsbedrijven juist de voorkeur te geven aan een geconditioneerde omgeving, 23% ziet de bouwplaats als beste examenlocatie. Ruim 35% van zowel de leer- als opleidingsbedrijven heeft geen voorkeur voor de bouwplaats of geconditioneerde omgeving als examenlocatie.

Eén reactie op de open vraag ging specifiek over de eventuele belangenverstrengeling aangaande het objectief beoordelen en een tevreden opdrachtgever (zie kader). Het effect van een onvoldoende op de opdrachtgever wordt hier toch vooral genuanceerd. Indien werkelijke schade wordt veroorzaakt door het werk van een leerling wordt al in een eerder stadium ingegrepen

Bouwplaats nog steeds de voorkeur indien aantal toetsen afneemt?

Leerlingen worden momenteel op verschillende momenten in het jaar getoetst. Het is mogelijk dat het aantal toetsen per jaar in de toekomst gaat afnemen. Indien het aantal toetsen per jaar vermindert kan de complexiteit van toetsing toenemen, bijvoorbeeld omdat meer competenties en skills per toets geëvalueerd moeten worden. Aan de opleidingsbedrijven is gevraagd in welke mate de bouwplaats in dit geval nog kan voorzien in de juiste voorwaarden die nodig zijn om leerlingen goed te kunnen evalueren. Deze vraag is enkel gesteld aan bedrijven die in eerste instantie de voorkeur geven aan de bouwplaats als examenlocatie. Uit de reacties blijkt dat het merendeel in dit geval nog steeds de voorkeur geeft aan de bouwplaats als beste examenlocatie. Een kwart is van mening dat de bouwplaats in dit geval niet meer voldoet. Het overige deel geeft aan dit niet in te kunnen schatten.

Bouwplaats als examenlocatie indien aantal toetsen per jaar afneemt

Bron: EIB

door de leermeester. Uit de overige reacties komt naar voren dat in de toetsing een combinatie gemaakt moet worden van praktijkexamens binnen zowel een geconditioneerde omgeving als op de bouwplaats. Ook begeleiding en coaching vanuit opleidingsinstituten zou meer gewenst zijn tijdens praktijkexamens die worden afgenomen door de leermeester zelf.

Tabel 2.5 Waar kunnen praktijkexamens bij voorkeur het beste plaatsvinden? (%)

	Leerbedrijven	Opleidingsbedrijven
Op de bouwplaats	45	23
In een geconditioneerde omgeving.	18	41
Maakt niet uit	37	36

Bron: EIB

- ‘De leermeester moet de combinatie van opleiden en beoordelen houden. Een onvoldoende heeft geen invloed op de relatie met de opdrachtgever en veelal breekt een leermeester een tentamen af als blijkt dat de leerling dit niet goed doet. Een deel van de tentamens moet bij het opleidingsbedrijf gedaan worden onder voor iedereen gelijke condities. Waar mogelijk moet op de bouw ook een deel van de tentamens gedaan worden’.
- De borging moet door een ROC geregeld worden door bij minimaal twee praktijktoetsen een externe beoordelaar mee te laten kijken op de bouwplaats. De leermeester cursus moet niet alleen staan, de externe beoordelaar van het ROC moet de leermeester ook voeden met informatie en feedback geven’.
- ‘De beoordeling door de leermeester moet door het ROC in de helft van de gevallen worden getoetst en twee van de examenonderdelen moeten in een geconditioneerde omgeving plaatsvinden’.

2.3 Uitvoering en duur van de leermeester cursus

De bedrijven zijn onder meer bevraagd over hun mening rond de uitvoering van de bestaande leermeester cursus. Ook de duur van de cursus en de frequentie van nascholing behoren hierbij.

2.3.1 Duur van de leermeester cursus

De leermeester cursus bestaat momenteel uit vier cursusdagen. Gegeven de rol die de leer- en opleidingsbedrijven leermeesters toekennen (paragraaf 2.2), is gevraagd naar hoe lang de leermeester cursus zou moeten duren. Tabel 2.6 geeft weer dat indien de leermeester de leerling enkel zou begeleiden, de cursus maximaal twee dagen nodig heeft om te kunnen voorzien in de vereiste kennis en kunde. Indien daarentegen leermeesters leerlingen zowel begeleiden als beoordelen, zijn maximaal drie cursusdagen voldoende volgens de opleidingsbedrijven (tabel 2.7). De meerderheid van de leerbedrijven is van mening dat in dit geval nog steeds twee dagen volstaan. Bedrijven geven in hun reacties aan dat wanneer de cursusinhoud meer toegesneden wordt op de praktijk, minder cursusdagen vereist zijn. Zowel de leermeester cursus als de nascholing zouden zo in enkele dagdelen ingepast kunnen worden. Daarnaast komt naar voren dat er behoefte bestaat om via digitale informatievoorziening ook op andere momenten dan de tweejaarlijkse nascholing informatie te ontvangen. Bedrijven doelen hier op bijvoorbeeld trajectbegeleiders vanuit ROC's, die de leermeesters tussentijds kunnen informeren.

Tabel 2.6 De leermeester cursus bestaat momenteel uit vier opleidingsdagen. Uit hoeveel opleidingsdagen zou de leermeester cursus moeten bestaan indien de leermeester de leerlingen enkel gaat begeleiden (en niet beoordelen)? (%)

	Leerbedrijven	Opleidingsbedrijven
Nul dagen	4	5
Eén dag	46	36
Twee dagen	28	45
Drie of meer dagen	22	14

Bron: EIB

Tabel 2.7 Uit hoeveel opleidingsdagen zou de leermeesterkursus moeten bestaan indien de leermeester zowel leerlingen gaat begeleiden als beoordelen? (%)

	Leerbedrijven	Opleidingsbedrijven
Nul dagen	2	5
Eén dag	26	14
Twee dagen	26	23
Drie dagen	16	32
Vier of meer dagen	30	27

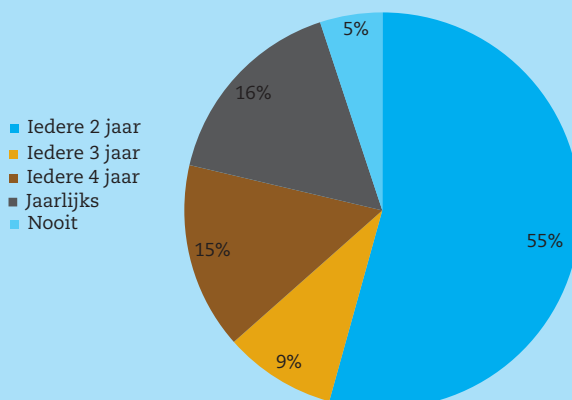
Bron: EIB

- 'Ik zou de herhaling leermeesterkursus in een middag-/avondmodel gieten en de leermeesterkursus in een dag en avond'.
- 'Zit te veel ballast in. Concreter maken. Kan daardoor korter. Niet te veel deelnemers, groepen van 12-16'.
- 'Cursus korter, daardoor vlotter. Meer praktijkgericht werken. Meer de ervaring van leermeester meenemen'.
- 'Cursus veel meer digitaal laten plaatsvinden'.
- 'De informatie voor de leermeester moet niet alleen uit één cursus of herhalingsdag komen. Vanuit ROC of opleidingsbedrijf kan de trajectbegeleider de leermeesters tussentijds informeren'.

Leerbedrijven tevreden over nascholingsfrequentie

Aan de leerbedrijven is tevens gevraagd hoe vaak de leermeesters volgens hen verplicht nascholing zouden moeten volgen. Uit de resultaten blijkt dat het merendeel (55%) tevreden is met de huidige frequentie van twee jaar. Ruim een kwart is van mening dat minder frequent verplichte nascholing gevolgd moet worden.

Frequentie van verplichte nascholing volgens leerbedrijven

Bron: EIB

2.3.2 Uitvoerende partijen leermeestercursus

Volandis heeft medio 2016 de uitvoering van de leermeestercursus overgenomen van Fundeon. Aan de bedrijven is gevraagd of zij rond de uitvoering van de cursus ook mogelijkheden voor (erkende) marktpartijen zien. De reacties op deze vraag verschillen sterk tussen leer- en opleidingsbedrijven. Waar twee derde van de leerbedrijven aangeeft tevreden te zijn met de uitvoering door de huidige partijen, is 90% van de opleidingsbedrijven van mening dat de uitvoering beter door erkende marktpartijen gedaan kan worden. Maar één op de tien opleidingsbedrijven lijkt tevreden met de uitvoering door de huidige partijen (tabel 2.8).

Tabel 2.8 Door wie kan de uitvoering van de leermeestercursus het beste gedaan worden? (%)

	Leerbedrijven	Opleidingsbedrijven
De huidige partijen	66	10
Sector erkende marktopleiders	34	90

Bron: EIB

2.4 Inhoud leermeestercursus

De bedrijven gaven in hun reacties op de open vraag meerdere suggesties ter verbetering van de inhoud van de huidige leermeestercursus. Specifiek komt naar voren dat er extra aandacht besteed moet worden aan de praktijk en het begeleiden en beoordelen van leerlingen. Meerdere respondenten geven aan dat de ervaringen van de leermeesters zelf en concrete praktijkvoorbeelden te weinig aan bod komen tijdens cursusedagen. Een deel van de cursusinhoud wordt om die reden als te weinig relevant en overbodig beschouwd. De bedrijven lijken een iets zwaarder gewicht te hangen aan begeleiden dan aan beoordelen (paragraaf 2.2), zo zou de cursus meer moeten ingaan op bijvoorbeeld puberproblemen, het ondersteunen van persoonlijke ontwikkeling en het motiveren van leerlingen. Over het beoordelen van leerlingen komt naar voren dat objectieve criteria en eenduidigheid gemist worden. Met de betrokken partijen meer aandacht besteden aan beoordelingscriteria zou dit bijvoorbeeld kunnen verbeteren. Ook vinden bedrijven dat opleidingsinstellingen meer betrokken moeten worden bij het beoordelen van leerlingen, de ondersteuning vanuit de opleiding wordt door de leermeesters veelal gemist. Het waarborgen van de kwaliteit van beoordeling, maar ook feedback op beoordelingen van leermeesters kunnen zo in de hand gewerkt worden. Als laatste geven de respondenten aan dat ook op andere momenten dan de cursusedagen extra informatie gewenst is. Zo veranderen bijvoorbeeld jaarlijks de trajectmappen van leerlingen en is het lang niet altijd duidelijk wat er van leermeesters wordt verwacht. Tussentijdse (digitale) informatievoorziening vanuit trajectbegeleiders, of een handboek voor leermeesters zou deze informatie vraag bijvoorbeeld kunnen beantwoorden.

- 'Kort en praktisch met veel praktijkvoorbeelden'.
- 'Beide moeten meer toegespitst zijn op de praktijk met ervaren, inspirerende opleiders'.
- 'De inhoud van de cursus zoveel mogelijk aan de dagelijkse praktijk aanpassen, er zitten veel onderdelen in die in het geheel niet van toepassing zijn voor de leermeestercursus.'
- 'De map die de leerlingen bij zich hebben verandert bijna ieder jaar. Op de cursus nemen de leermeesters de map door en krijgen ieder jaar een aangepaste map en aangepaste beoordelingsnormen'.
- 'Duidelijk handboek, zodat leermeester weet wat er van hem verwacht wordt. Beter onderricht over hoe om te gaan met puberproblemen/leerlingen met rugzakje'
- 'Het gaat prima: geen aanpassingen noodzakelijk'.
- 'Meer aandacht voor de traject-map en beoordeling/criteria'.
- 'Meer aandacht voor motiveren van de leerling'.
- 'Meer aansluiting tussen praktijk en theorie'.
- 'Niet veranderen: rollenspellen + videobeelden'.
- 'Nog meer praktijkgericht in de bijscholingscursus te werk gaan. Daar komen de beste resultaten vandaan.'
- 'Leermeester zou veel meer ondersteuning moeten krijgen vanuit de opleiding, zodat alle beoordelingen op eenzelfde wijze en volgens gelijke maatstaf worden uitgevoerd.'
- 'Cursus moet aansluiten bij de praktijk in de bouw. Administratie zo eenvoudig mogelijk. Flexibel omgaan met toetsen, meer richting traditionele bouw dan montagebouw. Een vakman die traditioneel de kneepjes van het vak kent is makkelijk om te schakelen naar prefab en montage'.
- 'Betere begeleiding vanaf school naar de bouwplaats en aanwezigheid bij toetsen op de bouwplaats, leraren zijn opvallend vaak afwezig'.
- 'Meer met elkaar aandacht voor beoordelen, zodat de leermeesters met elkaar kunnen bespreken waarom iets goed en waarom iets minder goed is. Door de specialisatie kan er per bedrijf en regio verschillend over onderdelen worden gedacht'.

EIB-publicaties

2010

Verwachtingen bouwproductie en werkgelegenheid 2010

Algemene kosten in het bouwbedrijf 2006-2008

Bedrijfseconomische kencijfers b&u-bedrijven 2008

Bedrijfseconomische kencijfers gww-bedrijven 2008

Trends en ontwikkelingen in de afbouwbranche 2010-2015

Zzp'ers in de bouw

De arbeidsmarkt in de bitumineuze en kunststofdakbedekkingsbranche

Kantorenleegstand - probleemanalyse en oplossingsrichtingen

Ondergrondse netwerken en grondwaterbeheer

Monitor arbeidsongevallen in de bouw 2009 (ARBOUW)

Ziekteverzuim in de bouw 2009

Beleidsvarianten beperking hypotheekrenteaftrek en liberalisatie huursector

Nacht- en weekendwerk in het wegonderhoud

Bouw in beeld 2009

De bouwarbeidsmarkt 2010-2015

Bedrijfseconomische kencijfers gespecialiseerde bedrijven 2007-2008

Strategie en crisis

Vrouwen in technische functies

Marktstudie AFNL 2011-2012

Infrastuctuurmonitor - MIRT 2011

Kantorenleegstand - analyse van de marktwerking

2011

Verwachtingen bouwproductie en werkgelegenheid 2011

Algemene kosten in het bouwbedrijf 2007-2009

Openbare aanbestedingen in de gww

Bedrijfseconomische kencijfers gww-bedrijven 2009

Bedrijfseconomische kencijfers b&u-bedrijven 2009

Succesvol binnenstedelijk bouwen

De winst van innoveren

Algemene BouwplaatsKosten (ABK) van B&U-projecten 2010 (RRBOUW)

Productiviteit en strategie

Bouwconcerns in beeld 2009-2010

Trends en ontwikkelingen in de afbouwbranche 2011-2016

Restauratie en onderhoud van monumenten - marktverkenning tot 2015

Aanbestedingsgedrag opdrachtgevers

Actuele situatie in de bouw - overzicht ten behoeve van de nieuwe woonvisie

Dynamiek op de woningmarkt

De civiele betonbouw tot 2016 - ontwikkelingen op de markt en in de rolverdeling in het bouwproces

Monumenten en corporaties - monumentenbezit en -beleid van corporaties

Ziekteverzuim in de bouw 2010

Maatschappelijke woonagenda - van programmeren naar stimuleren

Monitor arbeidsongevallen in de bouw 2010 (ARBOUW)

Kantorenmonitor - analyse van vraag en aanbod

MKBA Herstructurering Eemsdelta

Bedrijfseconomische kencijfers - b&u- en gww-bedrijven 2010

Kosten en baten van de bouw bbl-opleiding

Overheid en markt; nieuw evenwicht in aanbesteden

Dienstverlening van medeoverheden - quick scan onder architectenbureaus

Infrastructuurmonitor - MIRT 2012

Algemene kosten in het bouwbedrijf 2008-2010

Kostenmodel omgevingsrecht

Bouwen voor kwaliteit

2012

Evaluatie stimuleringspakket woningbouw

Verwachtingen bouwproductie en werkgelegenheid 2012

Situatie op de Nederlandse hypotheekmarkt

Arbeid en scholing in de restauratiesector

Trends en ontwikkelingen in de wegenbouw tot 2017

Trends en ontwikkelingen in de afbouwbranche 2012-2017

Bouwconcerns in beeld 2010-2011

Effecten van bezuinigingen in de infrastructuur

Annuitaire beperking hypotheekrenteafrek

Vitaliteit: van feit tot beleid

Ziekteverzuim in de bouw 2011

Landelijke samenvatting kantorenmonitor

Stedelijke ontwikkeling en infrastructuur

Monitor arbeidsongevallen in de bouw 2011

Aanbestedingsgedrag opdrachtgevers

Gemeentefinanciën, voorzieningen en ruimtelijke investeringen in krimpgebieden

Kantorenmarkt Noord Nederland

Kantorenmarkt Oost Nederland

Kantorenmarkt provincie Utrecht

Kantorenmarkt Noord-Holland en Flevoland

Kantorenmarkt Zuid-Holland

Kantorenmarkt Zeeland

Kantorenmarkt Noord-Brabant

Kantorenmarkt Limburg

Verkiezingsprogramma's - gevolgen voor de woningmarkt en de bouwproductie

Bouwen voor de zorg

De bouw in 2020

Inventarisatie projecten Noord-Holland Noord 2013

Bouwschoolverlaters

Perspectief voor de funderingsbranche

Bouw in beeld 2011-2012

Regeerakkoord en woningcorporaties

Infrastructuurmonitor - MIRT 2013

Algemene kosten in het bouwbedrijf 2009-2011

Bedrijfseconomische kencijfers - b&u- en gww-bedrijven 2011

Marktstudie AFNL 2012-2017

2013

Verwachtingen bouwproductie en werkgelegenheid 2013

Verhuurderheffing en huurmaatregelen in krimpregio's

Bouwconcerns in beeld 2011-2012

Woonakkoord - effecten op bouwproductie en werkgelegenheid

Trends en ontwikkelingen in de afbouwbranche 2013-2018

Investeringsfaciliteit en verhuurderheffing

De Stroomversnelling

Ziekteverzuim in de bouw 2012

Verkenning woningbouwprogrammering Regio Amersfoort

De feiten rond aanbesteden

Monitor arbeidsongevallen in de bouw 2012 (ARBOUW)

Bouwen voor het onderwijs

Regionale kantorenmarkten Metropoolregio Rotterdam en Den Haag

SER Energieakkoord

Duurzame inzetbaarheid van arbeid

Bouw in beeld 2012-2013

Restauratie en onderhoud van monumenten

Waterbouw en waterschappen tot 2020

MKBA Zeeuws-Vlaanderen

Infrastructuurmonitor - MIRT 2014

EMVI, tenzij.....

Verkenning woningbouwprogrammering regio Arnhem-Nijmegen

Kostenverschil binnenstedelijk bouwen en bouwen op uitleglocaties in Noord-Holland

Algemene kosten in het bouwbedrijf 2010-2012

Bedrijfseconomische kencijfers b&u- en gww-bedrijven 2012

2014

Verwachtingen bouwproductie en werkgelegenheid 2014

Bouwconcerns in beeld 2012-2013

Eindgebruiker en opdrachtgever in de bouw: lessen uit het buitenland

Toekomstperspectieven sloopsector

Scenariostudie Overijssel

Verkenning woningbouwprogrammering Regio Amersfoort

Startersregeling Regio Amersfoort

Succesfactoren opdrachtgeverschap

Ziekteverzuim in de bouw 2013

Gebruik en effecten van de Starterslening)

Transactiekosten aanbesteden

Bouw in beeld 2013-2014

Regionale afstemming van werklocaties in Noord-Brabant

Infrastructuurmonitor - MIRT 2015

Monitor arbeidsongevallen in de bouw 2013 (Arbouw)

2015

Verwachtingen bouwproductie en werkgelegenheid 2015

Grondmarkt in crisistijd

Van de grond af aan

Algemene kosten in het bouwbedrijf 2011-2013

Bedrijfseconomische kencijfers - b&u- en gww-bedrijven 2013

Restschulden in Nederland

Beleggen in zorgvastgoed

Effect vrijstelling WWS en verhuurderheffing

Monitor arbeidsongevallen in de bouw 2014 (Arbouw)

Investeren in Nederland

Werkloosheid in de bouw 2009-2011

Woningmarktgebieden in de Noordvleugel

Infrastructuurmonitor: MIRT 2016

Vitaliteit op de lange termijn

Succesvolle EMVI-aanbestedingen

Energiebesparende technieken en kwalificaties bouwpersoneel

Bedrijfseconomische kencijfers b&u- en gww-bedrijven 2014

Algemene kosten in het bouwbedrijf 2012-2014

Monitor bouwketen, najaar 2015

Bouw in beeld 2014-2015

MKBA wetsvoorstel kwaliteitsborging voor het bouwen

Monitor Zzp'ers in de bouw 2014, eerste halfjaar

Monitor Zzp'ers in de bouw 2014, tweede halfjaar

2016

Verwachtingen bouwproductie en werkgelegenheid 2016

Macro-economische verkenning betonakkoord

Ziekteverzuim in de bouw 2014

Instandhouding van monumenten

Monitor Zzp'ers in de bouw 2015, eerste halfjaar

Evaluatie marktvisie waterschappen

Monitor bouwketen, voorjaar 2016

Investeren in de Nederlandse woningmarkt

Ziekteverzuim in de bouw 2015

Energieakkoord

Verplicht energielabel voor kantoren

Monitor Zzp'ers in de bouw 2015, tweede halfjaar

Investeren in de infrastructuur

Monitor bouwketen, najaar 2016

Huurtoeslag en de woningmarkt

Economisch Instituut voor de Bouw

Koninginneweg 20
1075 CX Amsterdam

t (020) 205 16 00

eib@eib.nl
www.eib.nl

Desktop publishing: Margo Wakidjan-Nijbroek, EIB

eib

Economisch Instituut
voor de Bouw

Koniginneweg 20
1075 CX Amsterdam
t (020) 205 16 00
info@eib.nl
www.eib.nl